

Dopisi za
 uredništvo i
 upravu šalju se na
 adresu
 Z A G R E B.
 Draškovićeva ul. 36. I. kat.
 (Lav Stern).
 Rukopisi se ne
 vraćaju.

ŽIDOV

HAJ'HUDI

GLASILO ZA PITANJA ŽIDOVSTVA.

Izlazi dvaput
 mjesečno.

Pretplata:
 Godišnje K 10,
 polugodišnje K 5,
 četvrtgodišnje K 3.
 Pojedini br. 40 fil.

God. II.

1. svibanj 1918. - ZAGREB - 19. ijar 5678.

Broj 9.

Na uvaženje!

Poradi općenitoga štrajka slagara u Zagrebu, izašao je ovaj broj umjesto na 8 samo na 4 stranice. Molimo cij. pretplatnike, da uvažavaju poteškoće, s kojima se imadu boriti izdavači lista. Bude li do budućeg broja štrajk dovršen, izaći će „Židov“ opet u većem opsegu.

Uprava i uredništvo.

O organizaciji mladeži.

U zadnje nam vrijeme dolaze vijesti o sve jačoj koncentraciji židovskih sila, koja se poglavito očituje u čvrstom sjedinjenju židovskih društava. Uzrok toj koncentraciji leži u položaju, koji je nastao uslijed rata. Nadajmo se, da će i kod nas, čim to prilike donekle dopuste, doći do novog, jakog društvenog života, i da će poglavito naša mladež nastojati, da dodje što prije do potrebne joj organizacije. Držim, da je to vrijeme blizu, i da je nužno, da već sada razmišljamo o obnovljenju ovog područja židovskog života, koji je u ratu u tolikoj mjeri nastradao. Neću da izlazim sa novim prijedlozima, jer vjerujem, da će mladež sama naći pravi put, pa hoću samo, da nešto kažem o izletničkom savezu „Blau-Weiss“.

Ovaj se savez u razmjerno kratkom vremenu razgranio po Njemačkoj, Švedskoj, Holandiji, Švicarskoj, Rusiji, Austriji i Mađarskoj. U svom se načinu oslonio na engleski i njemački izletnički pokret, koji je nastao koncem 19. stoljeća kao reakcija proti modernom načinu života, koji nam je mladež sve više udaljavao od idejalizma i prirode. Najjače sredstvo za odgoj moralno i tjelesno zdrave mladeži vidi taj pokret u što užem dodiru mladeži s prirodom. U Njemačkoj postoje tri oblika izletničkih udruženja, i to: „Pfadfinderbund“, „Jugendwehren“ i „Wandervogel“.

Prva su dva saveza u neku ruku vojničke omladinske organizacije i zato ih najviše podupiru vojničke oblasti. Za vrijeme rata se opetovano govorilo o uvedenju opće dužnosti mladeži, da ustupi u te saveze, i to u svrhu priprave za vojnu službu. Članovi tih saveza su uniforirani. Jedino je „Wandervogel“ čisto izletničko udruženje, te mu je glavnim ciljem, da priredjuje izlete. Sve što izletniku treba, priredjuje si sam. Tako kuha hranu u prirodi, noći, ako se desi prilika u sjeniku, i zazire od nikotina i alkohola. Članovi ovog saveza nisu uniformirani. Glavni im je cilj jednostavnost, i što uži dodir s prirodom i njezinim ljepotama. Na taj se način nastoji probuditi u mladeži ljubav za prirodu i rodni

kraj. Godine 1913. brojio je taj savez oko 80.000 članova. U njega se ugledala organizacija „Blau-Weiss“.

Našoj je mladeži taj novi pokret nužniji nego ikojoj drugoj, jer se upravo tu radi o mladeži, koja je radi zvanja roditelja udaljena od prirode. Naravno je, da mladež, kojoj su predji već kroz više generacija otudjeni od prirode, ne čuti s njom nikakvih veza, pa je to jedan od najvažnijih uzroka, da je naša mladež tjelesno slabija i nervoznija od druge. Nu tu ulaze i momenti čudorednog značenja. Naši dječaci i djevojčice žive u društvu ljudi, koji materijalistički misle i rade. Premda su po svojim nagnućima idejaliste, ipak ih je težak boj za opstanak učinio skeptičnima, ironičnima, neveselima i prirodni otudjenima. Dodir s prirodom treba da dobrotvorno djeluje na tu mladež, i da u njoj probudi ljubav za život. Mladež neka slobodno teži za realnim ciljevima, ali ipak ne smije izgubiti ljubavi za prirodu. Neka mladež nauči i spozna, kako se iz prirode vazda daje crpsti nova snaga za svladavanje poteškoća svakdanjeg života. To ne vrijedi u istoj mjeri za ortodoksne obitelji, u kojima se idejali više njeguju. Ali i tu se prečesto događa, da se intelektualni život odviše precjenjuje na račun tjelesnoga boljka, pa je posljedica toga, da mladeži nedostaje sretna harmonija izmedju duševnih i tjelesnih svojstava. Zadaća je izletničkog pokreta, da popravi nedostatke takovoga odgoja, računajući s time, da će židovski mladić, kad se približi prirodi postati svježijim veselijim, odvažnijim; da će ga dodir s njom dovesti do novih boljih, idejalističnih nazora o svijetu i životu. Dodir s drugovima imade da ojača u njemu čuvstvo i spoznaju židovske zajednice i židovskog solidarniteta. Treba da nauči, da pojedinac mora žrtvovati dio osobne udobnosti i samostalnosti, ako se radi o postignuću zajedničkih idejala.

Židovski je cilj naše organizacije, da u mladeži ojača čuvstva židovskog ponosa, odgovornosti i zajednice. Naravno je, da se ne smiju jednostrano njegovati tjelesni momenti i zanemariti duševni, pa je stoga zadaća ove organizacije, da njeguje i židovsku pjesmu, literaturu, znanost, i učenje jevrejskog jezika.

Na koncu ću još spomenuti neke podatke iz povjesti razvoja pokreta „Blau-Weiss“

Prve mu tragove nalazimo u Berlinu 1912. Jaki porast počinje 1913. kad je savez počeo izdavati savezni literarni list. God. 1914. došlo je do fuzije njemačkih i austrijskih udruženja. Sada savez broji preko više hiljada članova. Rat uije zaustavio razvoj organizacije tako, da ona danomice sve više raste.

Nadajmo se, da ni naša mladež u tom pogledu ne će zaostati za drugom ži-

dovskom mladeži, i da će se skoro i kod nas pojaviti „plavo-bijele“ družine.

U ovom sam članku nastojao da potaknem osnutak sličnih organizacija u našim krajevima.

Poslužio sam se podacima iz knjižice „Blau-Weis-Führer“ koju je izdalo Savezno vodstvo u Berlinu 917.

Ja sam boravim u inozemstvu, pa mi nije moguće, da u većoj mjeri sudjelujem pri osnutku. Možda će se naći prijatelj mladeži, koji će stvar uzeti u ruke. Radi uputa valja se obratiti na Bundesleitung „Blau-Weiss“ (Hilde Preuss), Berlin. W. 15 Uhlandstrasse 23.

Gustav Gross

Cijonizam i svjetska politika.

Major njemačkog general. stožera u. m. Franz Karl Endres, koji je služio dugo u otomanskoj vojsci i vrlo dobro poznaje prilike u Turskoj, izdao je knjižicu pod naslovom: „Cijonizam i svjetska politika“ (Fr. Endres: Zionismus und Weltpolitik. 1918. Verlag Dunker und Humbold. München und Leipzig. M. 2.) Major Endres je već opetovano, publikacijama i predavanjima, zauzeo stanovište za cijonizam. I u ovoj knjižici zagovara toplo podupiranje cijon. nastojanja. Knjižica, koja nam daje jasnu objektivnu sliku cijonizma, prikazuje njegovu znamenitost za Tursku i za politiku obih skupina velesila, razdijeljena je u tri odsjeka. U prvom: „Ideja i razvoj cijonizma“ daje autor pregled preko ideja prije pojave polit. cijonizma i opisuje djelovanje dra Theodora Herzla, za kojeg veli „da je umro radi ljubavi prema svojem narodu, kojemu je žrtvovao sve. To je kadar učiniti samo velik muž“. — Drugi odsjek bavi se „razvojem prilika u Palestini“. Za žid. kolonije i kulturni rad u gradovima, veli Endres, da su „oaze orijenta“, te da daleko nadvisuje sva poduzeća urodjenika Turaka i Arapa. K tomu je cijonizam u Palestini dokazao, da smisao za materijalno ne priječi razvoj kulture židovstva: „Lijepi nesebični idejalizam provlači se kroz sva cijonistička djela.“ — Treći odsjek: „Cijonizam u okviru svjetske politike“ bavi se u prvom redu odnošajem prema Turskoj, pa dokazuje kako je preporod Palestine velika korist za Tursku. Zatim autor govori o obećanjima zemalja entente, te veli da podupiru cijonizam iz sebičnih razloga. Što se tiče Njemačke i centralnih vlasti, to je u njihovom interesu, da Turska ojača useljivanjem Židova u Palestinu. Time će žid. iseljenici manje dolaziti u Njemačku, koja je i onako prenapučena. Na koncu osudjuje Endres nastojanja antisemitizma i dokazuje da se s kršćanskog gledišta ne može prigovoriti cijonizmu. Svoj konačni sud sabrao je autor ovako: „Dostaje nam

konstatacija da cionizam, kao ekstremna, vanredno snažna i energična struja u židovstvu bez sumnje u sebi sadržava mnogo zdravih ideja, da je stvorio velika djela i da će po svemu sudeći stvoriti još veća; konačno, da je, bilo svojim djelima, bilo poradi toka svjetskih događaja postao usvjetskoj politici evropskih velesila faktorom, koji se ne može mimoići. — Preporučamo ovu knjižicu, jer nam donša objektivno shvaćanje nežidova o žid. pitanju, shvaćanje, kojemu se mnogi Židovi ne mogu da dovinu.

Vijesti iz jugoslavenskih zemalja.

Preminuo. Dne 16. travnja sahranjen je uz saučesće cjelokupnog građanstva ugledni vinkovački građanin i trgovac g. Ignjat Gross. Vrli pokojnik bio je prvi Židov, koji se je nastanio u Vinkovcima nakon što je ukinuta vojna krajina. U 82. godini zaklopio je svoje oči poslije života, koji je bio obilan radom za dobrobit bližnjih. Blagopokojni Ignjat Gross bio je osnivač vinkovačke Izrael. bogoštovne općine, Hevre kadiše i isticao se vazda kao dobar Židov. Uživao je sveopće štovanje svojih sugrađana. Čast njegovoj uspomeni!

Vratili se iz zarobljeništva. Bivši predsjednik „Bar-Giore“, zastavnik Emil Naschitz iz Brčke i bivši tajnik „Judeje“ zastavnik Oto Braun iz Zagreba i još mnogi naši mladi prijatelji, povratili su se sretno iz ruskog zarobljeništva.

Promocija. Član „Bar-Giore“, Josef Bruckner, odvjetnički perovodja u Sarajevu, promoviran je 22. ožujka na čast doktora prava bečkog sveučilišta.

Osijek. (Večer židovskih pjesama). Dne 18. travnja 1918. priredio je odbor židovskih gospodja (zapravo židovska omladina, ali uslijed redarstvenih propisa morao je kao priredjivač figurirati spomenuti odbor) u svim prostorijama gornjogradske kasine koncerat i zabavu u korist ferijalne kolonije. Isključivo židovski karakter zabave bio je koli sadržajem programa toli vanjštinom priredbe (čelo sale resila je velika plavo-bijelom vrpcom drapirana slika Herzla; mladi priredjivači i priredjivačice bili su okićeni plavo-bijelim znakovima) označen. Na zabavi bili su svi slojevi osječkog židovstva zastupani. U buffetu prodavale su dame bez razlike stajališta, što ga zauzimalju prema židvsko-narodnom pokretu. Koncertne točke izvedene su od umjetnika osječkog hrv. narodnog kazališta: gospojice Dite Fritzi Grete Kraus, te gg. kapelnika Mirka Polića, Lava Fritza i g. Hankina. Pjesme izvedene su po gospojicama Fritzi Kraus, te g. Hankinu uz vrlo pratnju gg. kapelnika Polića i Fritza vrlo lijepo i čustveno. Kao vrstan cellista istaknuo se g. kapelnik Fritz, koga je spretno pratila gospojica Weissberger. Program bio je slijedeći: cello-komadi od Nadela (Tužaljka starog oca, Tužaljka Rahele) i Brucha (Kol-Nidrei), od Garfinkela (Al naheros Bowel, Al tal weal motor,) Grossmanna (I Rahel pjeva, Prosjak) Glasera (Pjesmica geta), Engela (Dijete u koljevci, Boli me duša), Roskina (Jankele ide u hram, Alef-bais, Nova pjesma), Sverdlova (Stara pjesmica) i Kol-nidrei. Općinstvo je dupkom napunilo veliku salu, te je pokazivalo svoje odobravanje nakon svakog komada, najviše iza Kol-nidrei-a, otpjevanog po g. Hankinu. Buffet sastavile su raskošno židovske gospodje. Poslije koncerta zabavljalo se do ranog jutra kraj virke vojničke

glazbe, u velikoj dvorani pretežno mladež, a u nuzprostorijama kraj stolova odrasli. Čisti dobitak ove priredbe iznosi više hiljada kruna.

F. Križevac. (50 godišnjica Hevre-Kadiše). U nedjelju 21. o. mj. proslavila je križevačka Hevra-Kadiša lijep, a kod nas dosta rijedak jubilej 50 godišnjicu opstanka. Tim povodom održana je svečana izvanredna glavna skupština, kojoj je prisustvovala cijela židovska općina, staro i mlado. Predsjednik Hevre, te predsjednik židovske bogoštovne općine i križevački rabin istaknuli su u lijepim govorima značenje jubileja i opisali djelovanje toga društva, potičući prisutne, da se posvete u što većoj mjeri djelima dobrotvornosti, koja su osobito u ovo kruto ratno doba potrebna.

Čujemo, da se pomišlja na osnutak posebnog fonda u spomenu ovoga jubileja **Vinkovci. (Spomendan Členova)** Djevojačko udruženje „Moria“ sprema se prirediti sijelo, da počasti na spomenu nedavno umrloga cionističkoga vodje Dra. E. V. Členova i da vinkovačke Židove upozna sa djelovanjem ovoga židovskoga velikana. Čekamo na izvješće.

Sarajevo. (Žid. nacijon. društvo). Ovdje se u velike radi na ponovnom aktiviranju „Židovskog nacionalnog društva“, Najmljene su nove prostorije, te će za koji dan dozvolom oblasti, društvo nanovo da započne svojim radom, koji je početkom rata, raspuštanjem svih društava, prestao.

Za narodni fond veoma se marljivo skuplja.

Dopis iz Graza. Čim sam stigao u Graz, opazih veliku promjenu u ovdašnjem židovskom društvu i životu. Nakon dugo vremena počelo se tu opet raditi. Poticaj je došao djelomično od nekih uvažanih bečkih cionista, a još više kao reakcija na antisemitizam, koji ma da i prije nije bio malen postaje sve suroviji. jači i Nabava macosa poslužila je germanskim kulturregerima takodjer kao sredstvo, da apeliraj una na prostije instinkte masa. Očekivali su se i tvorni napadaji, koji izostadoše, valjda samo zato, jer se policija pripravila da svaki nemir već u zametku uguši, da se ne bi ponovili nedavni dogodjaji. — Pred 2 mjeseca osnovano je društvo „Jüdischer Nationalverein für die Alpenländer“ (adresa Annenburâgergasse 32). U provizornom odboru su stari cionisti: industrijalac Julius Grüner, Jakob Weiss, Ormianer i nadučitelj Steiner. Deputacija Jüd. Nationalvereina predala je pravila i jednu spomenicu namjestništvu, koje je obećalo, da ne će dozvoliti ugrožavanje interesa Židova. Kako to društvo ima da djeluje i u Koruškoj, Kranjskoj i Istri, koje zemlje graniče s Vama nada se Jüd. Nationalverein, da će doći u dodir s Vama. — Nakon mnogo godina priredjuje se 21. IV. o. g. u Grazu prva židovska zabava za židovske ratne dobrotvorne svrhe. Na koncertu sudjeluju nojvrstniji članovi gradačkih pozorišta. — Jüd. Nationalverein imade mnogo borbe sa židovskom bogoštovnom općinom, koja ne bira sredstva u nastojanju, da onemogući uspješni razvitak mladog društva. No slabo to općini hasni: gradački Židovi uvidjaju potrebu toga društva i ispravnost njegovih tendensa, pa u sve većem broju pristupaju u „Jüdischer Nationalverein“.

Braco

Dopis sa fronte. Pišu nam mladi junaci Židovi: Nalazimo se doduše izmedju divljih talijanskih alpinskih visova, ali svo-

sim osjećajima boravimo vazda uz one, koji nas svojim radom približavaju Cijonu!

Jedva čekamo, da nam dopane ruku naše glasilo „Židov“, jer tako bar doznajemo, što se zbiva u našem svijetu.

Neugodna zračna glazba, kojoj smo publika, ne smeta nas i mi pjevamo lijepu melodiju „Hatikve“, ili sviramo ovu milu našu himnu tek na skromnoj tamburici, načinjenoj iz streljivnog sanduka.

Želeći, da nam naš rad donese što prije lijepih usjeha, kličemo Vam sa dalekih snježnih brda srdačni Hedad!

Upozorenje.

Poradi pomanjkanja prostora nijesmo mogli uvrstiti u ovaj broj Iskaz Žid. narod. fonda.

Kako treba raditi za Židovski narodni fond.

Nakon nekoliko mjeseci, što su prinosi za ŽNF. kod nas neprestano rasli, bit će sada blizu mjesec dana, da nam pridolazi razmjerno vrlo malo prinosa. Iskaz u zadnjem broju „Židova“ sjeća nas na vrijeme mira. *Ako danas prinosi iznose za neko razdoblje samo 2000 kruna onda to jedva odgovara predratnom prinosu od 200 kruna.* Ne ćemo da išta uljepšavamo ili da se obmanjujemo, da je zastojski slučaj. prolazan. *Ne smije biti ni ti jednog dana zastoja!* Tko razumije duh vremena, tko poznaje važnost ŽNF i zadaće, što ga čekaju u najskorijoj budućnosti, taj ne smije dozvoliti, da u našem radu dodje do zastoja ili čak nazatka. Neka nitko ne svaljuje krivnju na nerad drugih, *neka samo svatko nastoji, da izvrši svoju dužnost,* — ne brineći se za druge. Onda ne će nikada doći do zastoja. Prva je dužnost svakog povjerenika ŽNF. da sistematično i podjednako radi. Neka nijedan povjerenik ne misli, da ima pravo na »odmor«, nakon što nam je jedanput doznačio koju sabranu svoticu. Naprotiv neka si je svijestan dužnosti, da nam istu svotu uvijek ponovno doznači za jednako razdoblje. To će postići samo onda, ako podjednako njeguje sve sabirne grane ŽNF., ako svoje znance upozorava na sve mogućnosti i zgrade za darivanje Ž. n. fondu. — Tko sam ne može da obradi svoje područje, neka si uzme dva tri pomagača. Toliko ih je lako naći u svakom mjestu — ako se samo ozbiljno hoće. U svakom mjestu bit će 2-3 gospodje ili gospodjice, koje bi imale volje i sposobnosti da sabiru za ŽNF., kad bi ih se u to uputilo. Nema dana u iole većoj židovskoj općini kad nije ma u jednoj židovskoj obitelji kakav za tu obitelj važniji dan. Tu je uvijek zгода, da se radi u korist ŽNF.: Zaruke, ženitba, porodjaj, smrt, godišnjica ovakovih dana; muž, brat ili sin polaze u vojsku, na bojište ili se vraćaju odande; promaknuća ili odlikovanja u civilnom zvanju ili vojsci; otkup od čestitanja, cvijeća, vijenaca ili darova — eto uvijek zgrade, da se daruje ili sabire za ŽNF. Ovo treba da je kronika svih pa

i najneznatnijih žid. porodičnih događaja, a eto sva sila mogućnosti, da se ŽNF. privedu novci, a bez ikakove naročite žrtve sa strane pojedinaca. Radi se samo o tome, da se barem onaj novac, što bi se beskorisno utrošio za nevrijedne darove, brzojave i slično, privede produktivnim, opće židovskim svrhama ŽNF. Molimo naše povjerenike, sve naše čitatelje i prijatelje ŽNF. da u tom smislu poradi svaki u svojem krugu u korist ŽNF.

Vijesti iz drugih zemalja.

Krvavi protužidovski izgredi u Galiciji. Drugi grad Galicije, starodrevni Krakov, biješe 16. travnja pozorištem žalosnih događaja. Priredjen je pravi pravcati pogrom prema sredovječnim uzorima. Fukara, koja se sastojala djelomice i od djaka, poljačkih legionaša, državnih namještenika i t. d. pljačkala je židovske dućane, oštetila židovske kuće i stanove, uništavala židovsko dobro, a što je najžalosnije, fukara je zlostavljala i mrcvarila nedužne židovske žitelje. Židovska krv tekla je u ulicama grada Krakova. Jedan mrtvi, 20 teško ranjenih i mnogo ranjenih, to je rezultat pogroma! Ubijeni Židov, Meller, bivši pučki je ustaša preko 50 god. star, koji je došao u Krakov, da posjeti bolesnog sina vojnika. Ostavlja neopskbljene djece. Policija bijaše pasivna, tako da su Židovi morali pomišljati na organizaciju samoobrane. Cijonistički prvaci i ostali pristaše mira i poretka intervenirali su kod centralne uprave u Beču.

Izjava galičke stranke „Poale-Cijon“ o helmskom pitanju. „Uvijek smo imali sućuti za svaki ugnjetavani narod, a nijesmo nikad zaboravili, da smo i mi tlačeni. I danas shvaćamo nacionalnu bol Poljaka, ali imamo također na umu veliku nepravdu, kojoj je izvrgnut židovski narod. Zato mi, židovski socijalisti, dižemo svoj glas protiv preživjelih diplomatskih metoda, za pravo samoodredjenje naroda, za slobodnu Poljsku, slobodnu Ukrajinu i za slobodni i ravnopravni židovski narod“.

Židovski list češkim jezikom. Od prvog travnja izlazi u Pragu novi židovski list „Židovské správy“. Svrha je ovog lista, da bude glasilom i braničem onih svjesnih Židova, koji žive u češkom jezičnom području i da upućuje češku javnost u židovske prilike. Ovaj je list i te kako potreban, pa se nadamo, da će se skoro opaziti povoljne posljedice njegovog izlaženja. „Židovské správy“ izlaze svakih 15. dana. Adresa: Prag II. Tuchmachergass 34. Želimo svojem novom drugu i suborioncu najljepši uspjeh!

Rumunjska. Čini se, da je pri mirovnim pregovorima s Rumunjskom riješeno nekako i žid. pitanje. Javnost drži, da su zastupnici centralnih vlasti zatražili i dobili jamstva za faktičnu provedbu ravnopravnosti Židova. Prema mogogodišnjem iskustvu opravdana je sumnja, da Rumunjska ne će izvršiti ustanove mirovnog ugovora. Već su došle u javnost vijesti, iz kojih se daje zaključiti, da Rumunji opet nastoje kako bi ravnopravnost Židova na svoj način proveli u praksi. Stoga je opravdan zahtjev, da se provedba ravnopravnosti Židova po rumunjskim upravnim organima podvrgne strogoj kontroli, koju bi imali vršiti zastupnici centralnih vlasti. Inače će se opet naći sredstva i načini, da Rumunjska izigra svečana obećanja i ugovor,

kao što je to učinila poslije berlinskog kongresa.

Republika Ukrajina. U Ukrajini su nastale tako nesredjene prilike, da se nije mogao sazvati sejm ukrajinskog židovstva, a isto tako je opravdana sumnja da ne će biti provedem zaključak rade o ustrojenju narodne autonomije. Sred takovih prilika je ministar za židovske poslove, dr. M. Silberfarb, smatrao potrebnim, da položi svoju čast. Medjutim židovske stranke ipak nastoje da svakako bude osnovano nekako predstavništvo, pa su odlučile ustrojiti „Židovsko vijeće“, koje će se sastojati iz 75 zastupnika većih općina i 50 zastupnika ovih židovskih stranaka: cijonističke, bunda, poalecijonista, udruženih socijalista i pučke stranke. — Za obranu žid. interesa izdaju cijonisti u Kijevu tjednik „Na straži“, poalecijonista u Odesi dnevnik „Das neue Leben“ a udruženi socijaliste dnevnik „Die neue Zeit“. Osim toga opet će početi izlaziti u Kijevu veliki politički dnevnik cijonista „Kiewer Telegraph“.

Besarabija. Dnevni listovi javljaju o pridruženju ruske Besarabije kraljevini Rumunjskoj. Poznavajući teški položaj Židova u Rumunjskoj, zavladała je u žid. krugovima velika zabrinutost za sudbinu 300.000 Židova, koji stanuju u Besarabiji. Već su stigle vijesti, da žid. pučanstvo Besarabije kani zatražiti zaštitu i pomoć svih odlučujućih faktora, kako ne bi, ruskom revolucijom stečenu ravnopravnost, izgubilo radi protužidovske politike Rumunjske.

Židovsko pitanje u Litvi. U Litvi žive u glavnom četiri naroda: Litavci, Židovi, Poljaci i Bjelorusi. U okružju Kovno i Suvalki prevladavaju etnografski Litavci. U ta dva okružja je inače maleni litavski narod u odlučnoj većini. Poljaci posjeduju u Litvi manjinu, ali ta manjina nastoji, da se ujedini sa kraljevinom Poljskom. Bjelorusi su osobito brojni u okružju Grodno i Vilna, a upiru pogled na okružja Vitebsk, Mohilev i Minsk, gdje je naseljena dobra polovica bjeloruskog naroda.

Židovi Litve su moć, koja se ne može podcijeniti. Budući da iznašaju oko 14 procenata sveukupnog stanovništva, zauzimaju (iza Litavaca i Bjelorusa) općenito treće, a u gradovima prvo mjesto. Tako na pr. sačinjavaju Židovi u Vilni 48, u Grodnu 48, u Kovnu 35, u Ponivešu 51, u Vilkomiru 54, u Šavli 48, u Telsu 50, u Sadovi 56 procenata stanovništva. Osobito veliko značenje pripada gradskim Židovima, radi njihovog višeg kulturnog nivoa i njihovog položaja u trgovini i industriji. Bez sumnje židovski će element najbolje koristiti zemlji bude li dobio posvemašnju ravnopravnost, narodno-kulturnu autonomiju i sve uvjete za slobodan razvitak svojeg osebnog života.

Poslije emancipacije finških Židova. Nakon dugotrajnih rasprava i borba zaključio je finški sejm, da ukine zastarjela sredovječna ograničenja židovskih prava, i priznao je finske Židove ravnopravnim građanima finških zemalja.

Ovu pobjedu židovske emancipacije imade se u prvom redu pripisati snazi socijalističkog elementa u sejmu, te socijalističkom duhu, koji vlada u Finskoj. — Ta socijalna demokracija Finske bila je od vjeka jedina stranka, koja je zahtijev ravnopravnosti Židova uzela u svoj program.

Nakon što je zaključak o emancipaciji Židova 22. prosinca 1917. stupio u krijepost, predalo je odaslanstvo finških Ži-

dova, sastojeće se iz junačkih boraca za židovsku emancipaciju: Santeri Jacobsohna, dra. Pergamenta i Jonasa Jacobsohna, talmanu sejma pismo, koje je u slijedećoj sjednici bilo pročitano a glasi:

U ime Židova Finske, uslobodjujemo se, da finskom narodu, putem njegovih zastupnika, izrazimo našu duboku zadovoljštinu radi stvorenog zakona o ravnopravnosti Židova.

Ovom zakonu imademo zahvaliti, da su pali okovi židovske bespravnosti, radi koje je naša sudbina bila izvrgnuta činovničkoj samovolji.

Potvrdivši ovaj zakon, zadao je sejm ujedno i smrtni udarac religioznoj intoleranciji i predrasudama, što su u zadnje vrijeme tištile cjelokupno finsko židovstvo. Slobodna i samostalna Finska priznala je napokon pravo našeg ljudskog dostojanstva pred zakonom.

Držimo, da će ovaj, za finsko židovtako historičan dan biti temelj međusobnog sporazuma između Židova i Finaca i zajedničkog rada za boljak naše domovine.

Neka živi slobodna Finska i ravnopravnost narodnosti!

Max Nordau (Madrid) o Členovu. „Bio je to za mene teški udarac, kad sam posvema iznenada saznao iz novina za smrt našega Členova.“

Upravo je tragično, da naši najbolji muševi vide zemlju naših čeznja samo iz daljine, da je upravo njima uskraćena sreća stupili na tlo svete zemlje. Tako se desilo s našim učiteljem Mojsijom, tako s Herzlom, a sada eto opet i Členovom. Donekle je samo utjeha, što je bar još vidio osvit novog dana za svoj narod, prije no što je zaklopio mile i prijazne oči.

Držim, da će naskoro doći i taj dan, kada ćemo moći sahraniti našega Členova kraj dra Herzla u materinjoj grudj Palestini.

Členov je bio oduševljeni Židov, vatre cionista, čovjek dobrog srca i karaktera. Šteta, da moramo izgubiti takove muševce, za koje je samo vrlo teško naći zamjenike u našim redovima“.

Bugarski poslanik u Berlinu, Dr. Rizoff o cijonističkom pitanju: „Ja imadem osobno najveći interes i najtoplije simpatije za cijonističke težnje. Imao sam ali i nedavno zgodu prisustvovati pregovoru između ministra predsjednika Radoslavova i jednog člana akcionog odbora cijonističke organizacije. I Njegova Preuzvišenost, ministar predsjednik, uvjeravao je vodju cijonista, da i on posvećuje cijonističkim težnjama najveći interes, te da ih prati najvećim simpatijama. Veselilo me je, da sam tom zgomom ustanoviti mogao, da su moje osobne simpatije ujedno i simpatije bugarske vlade.“

Uvjeren sam, da će se u čitavoj cijonističkoj organizaciji pozdraviti sa zadovoljstvom ovo stanovište bugarske vlade, te se nadam, da će isto doprinijeti ojačanju simpatija cjelokupnog židovskog naroda u Palestini, Evropi i Americi za bugarski narod“.

Židovska politehnika u Jekaterinoslavu. Na židovskoj politehnici u Jekaterinoslavu obdržavaju se i posebni židovski tečajevi.

Drže se predavanja u ruskom jeziku o židovskoj povjesti i o povjesti židovske literature. Nadalje uredjen je seminar, u kojem se židovska povjest predaje u hebrejskom jeziku, a židovska literatura u hebrejskom i židovskom jeziku. I glasoviti historičar S. Dubnov, nastupiti će naskoro mjesto na židovskoj politehnici.

Do sada je inskribirano na politehnici 362 slušatelja, od kojih imade 313 učenika i 49 učenica.

Jesam li platilo šekel?

Darujte za Židovski narodni fond!

TVORNICA ŠTAMPILJA

ŠANDOR SCHNELLER

REZBAR — GRAVEUR

ZAGREB

MARIJE VALERIJE ULICA BROJ 6.

PREVOZE ROBE I POKUĆSTVA U
GRADUIZVAN GRADA PREUZIMA

JOSIP MÜNZER

Jurišićeva ulica broj 20.

TELEFON 4-28. 21-95.

OBAVLJA SVAKI PREVOZ POKU-
ĆSTVA I ROBE NAJSAVJESNIJE I
NAJJEFTINIJE.

Prva hrvatska štedionica

Osnovana godine 1846.

Dionička glavnica: - u Zagrebu. - Pričuve: K 10,000.000.— K 17,000.000.—

ODRUŽNICE: Bjelovar, Brod n.S., Cirkvenica, Delnice, Karlovac, Kraljevica, Novi, Osijek gornji grad, Požega, Rijeka, Senj, Sisak, Sv. Ivan Zelina, Varaždin, Velika gorica, Vinkovci, Virovitica, Vukovar, Zemun.

ISPOSTAVE: Požega, Osijek donji grad, Vinica.

Prima uloške na knjižice i na tekući račun.
Eskomptira mjenice i devize.

Prima na inkaso tu- i inozemne mjenice.

Podijeljuje hipotekarne zajmove na kuće i na nekretnine.

Izdaje 4 $\frac{1}{2}$ %-tne založnicekoje imaju oprost od poreza, pupilarnu sigurnost
i jamčevnu sigurnost.

Mjenjačnica

Prve hrvatske štedionice, Ilica 5.

Prodaje i kupuje sve vrsti srećaka, vrijednosnih papira, zlatnog, srebrenog te papirnato novca, unovčuje kupone besplatno. Obavlja burzovne naloge. Izdaje čekove i kreditna pisma, te obavlja isplate na temelju i akreditiva na sva tu- i inozemna mjesta vrlo kulantno.

Prodaje sve vrsti srećaka na obročno otplaćivanje najkulantnije. Izdaje promese na sve vrsti srećaka. Preuzima reviziju srećaka i vrijednosnih papira besplatno. Osigurava srećke proti gubitku u tečaju. — Preuzima u pohranu vrijednosne papire. Iznajmljuje pojedine pretince Safe-pohrane.

Glavna kolektura kr. povl. razredne lutrije
Prodaja srećaka kr. držav. lutrije.

Hrv. sveopća kreditna banka

dioničarsko društvo

u ZAGREBU, Ilica 25, i podružnica u Karlovcu

Uloške

preuzimlje uz najpovoljnije ukamaćenje na uložne knjižice ili na tekući račun, te ih bez obzira na postojeće ili buduće ustanove moratorija isplaćuje.

Svi u bankovnu struku zasjecajući poslovi obavljaju se najkulantnije.

Posebno odijelenje za prodaju sladora

Zagreb, tel. br. 621, 7371 1590.

Karlovac, telefon br. 79

Utemeljena god. 1868.

Utemeljena god. 1868.

HRVATSKA ESKOMPTNA BANKA

Ilica broj 3. ZAGREB Ilica broj 3.

Dionička glavnica 134 milijuna kruna.

Pričuve 5,6 milijuna kruna.

Bankovni odjel.

Eskomptira mjenice i devize.

Prima novac na ukamaćenje na uložne knjižice, doznačnice ili tekući račun, te doznačuje isplaćivanja na sva tržišta tu i inozemstva.

Izdaje kreditna pisma na tu i inozemstvo.

Odio za šumske poslove.

Podržaje vlastite pilane za proizvodnju svih vrsti hrastove i bukove rezane gradje.

Podržaje ljuštenju za proizvodnju pacena.

Preuzima u pohranu vrijednosne papire i stavlja strankama na uporabu posebno uređjene blagajne (Safe-Depot) pod ključem same stranke i suzatorom zavoda uz umjerenu pristobu.

Proizvodnja exportne sklade i drva za gorene na veliko i t. d.
Financira šumske poslove.

Mjenjačnica.

Kupuje i prodaje vrijednosne papire.

Kupuje i prodaje inozemni kovani i papirni novac.

Isplaćuje predujmove na zalog vrijednosnih papira.

Unovčuje kupone te izrebanne papire i srećke.

Prodaje na obročno otplatu srećke svake vrsti po jedan ili po više komada prema izboru.

Hipotekarni odjel.

Podijeljuje na zemljišni posjed, a u većim gradovima i na najamne kuće Hipotekarne zajmove na amortizaciju.

Podružnice: u Osijeku, u Vinkovcima i Petriju.

Javno skladište: u Zagrebu.

kupca s bezodvlačnim pravom igre.

Prodaje vlastite 4 $\frac{1}{2}$ % založnice koje su pupilarno sigurne, sposobne za svake vrsti jamčevine, kao i za vojno-ženidbene jamčevine, te su vrlo podesne za koristonosno ulaganje prištenja. Obavlja besplatno evidencu žrebanja srećaka i drugih žrebanju podvrženih papira.

Podijeljuje na temelju grad. načrta i troš. u većim gradovima Amortizacione zajmove kao gradjevne vjeresije.